

Pris 25 kr

Skepparlådan 250 år

I olika sammanhang stöter man på föreningar och sammanslutningar som har mycket gamla anor. Den så kallade skepparlådan dvs. *Skanör och Falsterbo Stads Sjökapstens Pensions och understödsförening* hör inte bara till en av de äldsta sammanslutningar man hört talas om härnere utan är enligt uppgift den äldsta sammanslutning av detta slag i Sverige.

Syftet med skepparlådan var att genom bidrag hjälpa sjömansänkor och fattiga hjälpa till att hålla »värme i huset« I en handling från 1767 kan man läsa Gifvit till Johan Båtsman dotter 6 sk". 1768: »Gifvit till en fattig och främmande obekant sjöman 1 Rd 32 dk.« 1786: »Gifvit till Olof Knutsson för olycklig eldsvåda 16 Rd 32 sk«. Medlemmar i föreningen fick betala medlemsavgift som då utgjorde grund för verksamheten.

I Skanör och Falsterbo bodde förr i tiden en mängd sjöfolk och orsakerna till del kan man spekulera om. Där fanns ju ingen hamn att tala om, men det var

säkert så att de små gårdarna inte kunde ge människorna mat för dagen. Det gällde för manfolken att söka sig ut och tjäna pengar till familjen. Man hade inga möjligheter att själv skaffa en liten båt för fiske och det fanns endast några få skutor med hemort i Skanör och Falsterbo. I olika sjömanshusregister kan man se att över hälften sjömännen var från Skanör och Falsterbo.

Skepparlådan och dess medlemmar har under alla år slagit vakt om de gamla traditionerna och det försöker man vidmakthålla även i dag. Exempelvis får inte Skepparlådan ha sin tillgångar i aktier eller värdepapper, utan de skall finnas på ett bankkonto. Kanske en tänkt säkerhetsåtgärd i olika börskriser under åren.

För att trygga föreningens framtid har heter det nu i stadgarna »Medlemskap i föreningen kan medgivas i Skanör och Falsterbo, Malmö och Trelleborg samt i Oxie och Skytts härad bosatta män, dessutom män vilkas föräldrar eller förfäder

Skepparlådan, forts.

Hänt sedan sist

Vi fanns som vanligt på Lorensdals Julmarknad med våra böcker och erbjudande om presentförpackat medlemskap.

Det sistnämnda var en så god idé att den nu finns permanent att köpa på våra försäljningsställen.

Den 9 mars stod vi på Toppengallerians kunddag med våra böcker. Det är alltid trevligt att kunna möta medlemmar och prata historia.

Fortfarande finns det ju också många som aldrig hört talas om Calluna, men som kan vara intresserade av vår verksamhet, våra böcker, föredrag och utställningar. Vi provar även nya vägar att få in de lite yngre i föreningen.

Vi förbereder sommarens utställning på Magasinet i Falsterbo. Temat blir *Absoluta favoriter ur Callunas bildsamling*. Den kommer att pågå i 11 dagar, 23 juni – 3 juli.

Fortifikationsförvaltningen (FV) har överlämnat de värn som är aktuella för visning till Vellinge kommun, som markägare. FV har försökt att återställa de aktuella värnen och rörskyddsrummet i så ursprungligt skick som möjligt. Nu återstår en formell överenskommelse med kommunen om tillsyn, återställande vid eventuell skadegörelse och frågor kring skyltning och marknadsföring. Vi tänker ≈som framgår av vårt program i medlemsbladet ha tre visningar under våren.

varit mantalsskrivna i Skanör och Falsterbo».

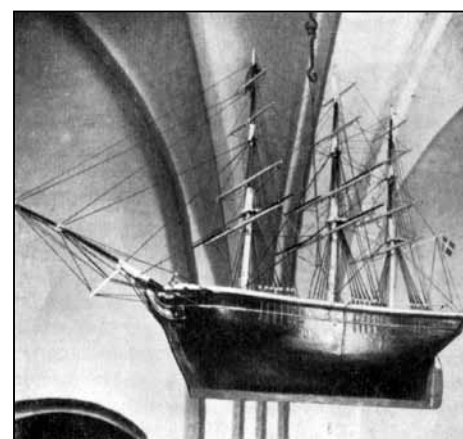
»En 250 åring som fortfarande är i gång och lever och varje år ger en ut symbolisk utdelning till sina medlemmar. I år är utdelning för män 45 kronor och 20 för änkorna och mamseller som vi inte har längre hade fått 10 kronor» berättar Kenneth Parnefjord räkenskapsföraren i Skepparlådan. Mamseller, enligt förenings stadgar, äldsta ogifta dottern till avliden medlem. 2009 var ett bra år, då fick män 110 kr och änkorna 85 kronor. Skepparlådan har idag 299 medlemmar. »I år fick vi tre nya, så intresse finns, vi bedriver ju ingen aktiv värvning« säger Kenneth.

Inträdesavgiften är nu som tidigare 1 kr för varje levnadsår. Man erlägger också 50 kr för de närmaste 15 åren efter man kommit in som medlem. Man kommer inte in om man är äldre än 50 år.

Samlade vid Skepparlådan: kassören Kenneth Parnefjord, medlemmen tillika museets ordförande Bengt Hansson samt filantropen Bengt Bergström. Foto: Inger Järholm Broekhuis

Några ägodelar av större värde har inte Skepparlådan, men man kan hitta att i en redovisning från 1763 förekommer att man noterat »Ett lina till skeppet i kyrkan 10 skilling Banco«. Skeppet var så kallat votivskepp som skänktes till kyrkan i tacksamhet för att någon seglats gått bra eller att sjöfolk räddats i samband med svåra oväder eller stormar. Votivskeppet i Falsterbo kyrka är enligt protokoll från 1878, att ett skepp skänkts till kyrkan och tacksamt noterats av Falsterbo kyrkoråd. Under åren har man fått en del donationer, den största under senare tid fick man 2006 av Bengt Bergström på ett värde av omkring 100000 kronor. Bengts far John Bergström ville på 1930 talet köpa en fiskebåt, som skulle kosta 7000 kronor. Banken ville

Votivskeppet i Falsterbo kyrka.

inte ställa upp, men av en tillfällighet träffade han dåvarande äldermannen Gustav Jönsson som frågade hur det gick med båtköpet när Johan hörde att banken inte ville ställa upp blev man överens om att Skepparlådan gjorde det. »Jag vill med gåvan hedra skepparlådans insats för min familj och hoppas den skall vara till gagn för medlemmarna».

Gå gärna in på Google för att hitta mer om Skepparlådan.

Ihj

Källor:

»I Generationer kölvatten« av Ragnar Bergström

Tidningsurklipp och intervjuer.

Radio- och TV-affär

Vi visste att det skulle vara svårt att få med alla de affärsverksamheter som funnits i Höllviken, Ljunghusen och Kämpinge i boken *Från Sillabör till Snabbköp*. Vi har dock inte fått så många påpekande om att vi missat någon verksamhet.

Men nu har vi fått ett vänligt besked från Alf Holmlund att att på Trulsibrunnsvägen 13 fanns radio- och tv-affären *Stig Arnes* några år på

60-talet och en bit in på 70-talet, närmare bestämt 1972 då den avyttrades.

Vårens program

Arkeolog Anders Ödman kåserar kring »**Borgar i södra Skåne, från vikingatid till sen medeltid**«

4 april kl. 18.00 på Skånörs bibliotek.

Årsmöte. Kulturstipendiaterna presenteras. Leif Karlsson vissångare och underhållare roar oss.

18 april på Ljungkyrkan kl 19.00.

Lars Melin berättar kring »**Gamla Skanörare, original å vanlitt folk – liasom**«

15 maj på biblioteket i Skanör kl 18.00.

Guidning längs Per Albinlinjen vid Falsterbokanalen
20 april, kl. 11.00 – ca 13.00

Anmälan senast 14 april:
calluna@tele2.se eller tel. 040-45 11 48.

18 maj, kl. 11.00 – ca 13.00

Anmälan senast 14 maj:
calluna@tele2.se eller tel. 040-45 11 48.

15 juni kl. 11.00 – ca 13.00

Anmälan senast 12 juni:
calluna@tele2.se eller tel. 040-45 11 48.

Samling vid Kanaltornet kl. 11.00. Guidning 2,5 timmar, inkl. paus (medtag fika). Max. 20 personer.

En tillbakablick

Höllviken/Höllviksnäs har varit i stark utveckling under åren. En liten resumé kan vara på plats och vi börjar 1911 och går framåt i tiden.

1911 hade man fått en hållplats för järnvägen, men först 1925 fick man en station i trä. Andra stationer var i sten ritade av en känd arkitekt.

Bebyggelsen har kommit i gång, ungefär 200 villor fanns här. De intresserade kunde under 20-30 talet köpa mark för en billig peng, det finns bl.a. ett dokumenterat köp från 1933, 958 kvm för 24 öre per kvm.

Några vägar fanns inte och man fick ta sig fram bäst man kunde i den uppkörda sanden. Vägarna underhölls av boende. Man klippte granris och lade ut på vägen med grankottar och sand som underlag. Detta skedde för övrigt så sent som 1958 då jag själv kom till Höllviksnäs.

Brandkår

Brandrisken ökade genom besökares ofog att göra upp eld lite överallt i skogen. Man hade vakter som gick omkring i skogen på lördagar och söndagar för att upptäcka eventuella bränder. Det saknades brandförsvar, men genom insamling av medel kunde en brandstation invigas 1932 som då blev den frivilliga brandkåren. Ungefär på samma plats som den finns idag.

Östersjövägen började anläggas. Vägnamn för olika vägar bestämdes, Klockarevägen, Gamleväg, Limavägen m.fl. fick sina namn. Sophämtning anordnades, man började dra elledningar in i skogen kring 1933. Gatuskyltar sattes upp och brandväsendet propagerade för att man måste anlägga fler brandbrunnar så att man kunde hämta vatten vid eventuell brand.

Campingelände

Toaletter och en badbrygga sattes upp i början av 40-talet då fler besö-

Höllvikens första brandstation byggs 1932. Bild från Vellinge Fotoklubbs arkiv.

kande började komma till stranden för sol och bad. I samband med kriget blev Kämpingestranden avspärrad kring kanalområdet vilket fortsatte i ett år. Campare utgjorde ett »sanitärt problem« enligt upprörda insändare i tidningen och campingplatsen vid Östersjövägen måste bort.

Fastigheter blir numrerade som hjälp för olika besökande. Höllviken blir Höllviksnäs 1944 efter påpekande från posten. Sammanblandning med Hörviken förekom ofta. Parkeringsproblemen börjar påtalas på olika håll och boende

börjar bli otåliga. Telefonstationen blir automatiserad 1957.

Campinglandet tar slut genom att kommunen köper området 1958 och skapar den idyll som området Fritidsvägen nu är. Frågan om kommunalt vatten hade diskuterats i flera år och 1959 beslöts att fastigheter skulle kunna anslutas till den kommunala ledningen, det var dock frivilligt. På 60-talet tog

Östersjövägen på 1930-talet. Vykort.

allt fart och sedan har det rullat på och många tycker kanske att man kunnat slå ner på takten för länge sedan.

Bilden nedan visar att det kanske gick lite för fort ibland.

ihj

Hölleviksnäs 1973. Foto: Sydsvenskans arkiv.

Hej!

Jag arbetar på ett projekt om AC/DC i Sverige 1976 för Premium Publishing. Vi försöker intervjua så många som möjligt som såg konserterna och söker med ljus och lykta efter bilder och annat från denna turné.

Har du själv minnen av konserten på Nyckelhålet i Höllviken 1976? Vet du möjligen någon annan som var där och som kan tänka sig att ställa upp för en intervju?

Med bästa hälsningar
Anders Hedman
fil. mag, arkivarie, skribent,
litteraturvetare

Hodellvägen 11
129 35 Hägersten
08-660 65 61
073-850 25 26
anders.hedman@yahoo.se

M. K. G. I:s

stuga vid Hölleviksstrandsvägen i Höllviken, erbjuder rekreation med härliga bad åt föreningens medlemmar. Lämplig semesterplats. Pris pr dygn 6-75. Pr dag 0-55. Årsavgift i M. K. G. I. kr. 2:—.

Anmälan om vistelse i stugan göres till föreningens kassaförvaltare, fru E. Barring, Kompmögatan 1, tel. 15360, där nyckeln hämtas och avlämnas.

Träning och prov för idrottsmärket anordnas vår och höst. Vidare meddelande genom gymnastikledaren.

Erövra idrottsmärket, det visar god fysisk beredskap.
*Fok. Munden, Realskoleplan Tolstojkule
Realskoleplan 11, Tel. 28971.*

Ett vykort från M.K.G.I:s stuga vid Hölleviksstrandsvägen i Höllviken. Här erbjuds rekreation med härliga bad åt föreningens medlemmar för 1 kr. per dygn.

Vet du var denna stuga låg? Hör då av dig till oss.

Höllviken får en tågstation

Claes Welwert skickade in denna spännande historia om hur det gick till när Höllviken fick sin tågstation. Tack!

Då Calluna efterlyser Vellingeminnen, vill jag här bidra genom att berätta hur det gick till då Höllviken kom med i tidtabellen och fick en egen station.

Min mormor, Maria Gyllenberg, hade en liten chokladaffär nära Realskolan (senare S:t Petri läroverk) i Malmö.

Trots att affären gick bra, beslöt hon att 1921 sälja den och i stället satsa på den lilla orten Höllviken. 1908 hade en järnväg anlagts mellan Malmö och Falsterbo i samband med att hotell Falsterbohus byggts. Utomhusbad började vid denna tid bli populära och detta hotell som låg vid en vacker sandstrand vid Östersjön hade försetts med närbelägna badbryggor, små badhus och en större paviljong för de badande att byta om i. Järnvägen tänktes finansieras genom resande Malmö-Falsterbo samt betransporter till Hököpinge sockerbruk. Hotellet blev snart mycket populärt och fick många sommargäster. Då Höllviken ligger en mil närmare Malmö än Falsterbo, vid samma järnväg, och har goda badmöjligheter vid både Öresund och Östersjön, såg min mormor möjligheter med att

Höllvikens restaurang från trädgårdssidan. Nedan en bild från infarten. På dessa bilder står det »Höllvikens Pensionat«.

satsa på denna ort. Hon lät byggmästare Hansson uppföra ett hotell och en dansbana, som hon sedan arrenderade 1922-1927. Höllviken var vid denna tid ingen känd ort. Någon järnvägsstation fanns ej. Skulle man ta tåget från Höllviken fick man vrida en stång vid järnvägen så att en skylt visade stopp mot lokföraren på det kommande tåget.

Hotellet med tillhörande restaurang som byggdes placerades mellan järnvägen och stora vägen i Höllviken.

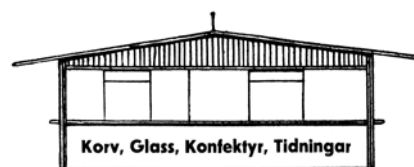
En stor vacker trädgård hörde till för kaffedrickande gäster. Dansba-

nan placerades hele nära hotellet.

Många malmöbor sökte sig till Höllviken danskvällar för att besöka mormors dansbana. Det fanns visserligen en dansbana till lite längre bort *Furet*, men den blev »lantisarnas« dansbana och lockade ej Malmöborna. Resandetrafiken mångdubblades i synnerhet under dessa danskvällar mellan Malmö och Höllviken och det blev snart nödvändigt att uppföra en järnvägsstation i Höllviken och ta med denna ort i tidtabellen

Efter arrendetidens slut 1927 överlät Maria Gyllenberg rörelsen av hotellet och dansbanan till ett par damer Lundgren och Svensson. Själv lät hon byggmästare Hansson uppföra en villa vid namn Gyllebo vid Öresundsvägen samt en tidningskiosk vid landsvägen. Vid Gyllebo drev hon en kaféörelse och hyrde ut resanderum. Den s.k. Gyllebokiosken hade en stor kundkrets och kom att finnas till länge. Säkert kommer säkert många Höllvikenbor ihåg den.

Claes Welwert

Gyllebokiosken som låg där där Mia Wendt har sin blomsteraffär idag.

Kanonstart av året 1943 i Ljunghusen

Gösta, Åke och Göran Öberg framför Villa Hälsan sommaren 1943 eller 1944.

Då man läser ovanstående rubrik så tänker nog de flesta på golf, där det som bekant ibland förekommer kanonstart. Men den här berättelsen handlar faktiskt om riktiga kanoner, som inkallade soldater skulle övningskjuta med. Episoden har skildrats i min fars (Gösta Öberg 1903-1985) memoarer.

»Den 12 januari skulle vi avlösas av en annan grupp. Några dagar före detta datum kom emellertid militärledningen ihåg att det enligt order även skulle genomföras en skarpskjutningsövning. Den 9:e

eller 10:e januari 1943 skulle detta ske vid Stenudden i Ljunghusen. På morgonen bar det iväg i öppen lastbil, där vi satt hopkrupna på flaket. Det var tio minusgrader och snöstorm. Trots att vi hade både päls och pälsmössa så frös vi väldigt mycket. Vi väntade hela förmiddagen på att flygplanet med korven skulle uppenbara sig, men vädret tillät ingen flygning. Det blev middag, som bestod av oskalad potatis, salt sill och frusen mjölk.

Det meddelades att det inte skulle bli någon skjutning före klockan femton och då föreslog jag att hela batteriet skulle bege sig till min nyinköpta sommarstuga »Villa Hälsan« på Sollidenvägen 1, för att där tända en brasa, som vi kunde värma oss vid. När vi kom tillbaka till Stenudden, fanns det fortfarande inget skjutmål och mörkret började lägga sig. Då kom ordern att vi skulle skjuta rakt ut i sjön. Det stod cirka 50 kanoner från hela sydvästra Skåne uppradade och alla skjöt ut sin tilldelade ammunition samtidigt. Sedan plockades pjäserna isär för vapenvård innan det var tid för hemfärd. En löjtnant räknade ut att detta skjutkalas troligen kostat omkring hundratusen kronor. Det var ju mycket pengar på den tiden, ungefär samma värde som tio sommarstugor i Ljunghusen. Men det stod i rapporten att skjutning med skarp ammunition hade ägt rum varvid ett visst antal skott hade avfyrats.«

En sådan kanonstart av ett nytt år har nog inte förekommit sedan dess.

Göran Öberg

PG Bentz hade ett mycket trevligt och innehållsrikt föredrag kallar Vingar över Falsterbo. Han gav genom sitt stora kunnande förutsättningar för olika fåglars situation på våra breddgrader. Vellinge har över 7 % av sin areal täckt av naturreservat, vilket gör oss till den tredje kommunen i landet. En inblick i fågelstationens verksamhet som gjorde att man verkligen förstår vad ringmärkningen och arbetet med flyttfåglarna betyder. Närmare 700 miljoner fåglar tar sin flyttväg över Södra Sverige. I fjor ringmärktes närmare 40 000 fåglar, drygt dubbelt så många som ett »normalår« Den 13 oktober 2010 ringmärktes den miljonte fågeln vid fågelstationen.

Söndagarna 5 och 26 maj ordnar man »skärfläckvandring«, samling vid Hovbackens parkering norr om Hamnvägen i Skanör kl 0900, i lagom tempo promenerar man runt det inhägnade området där man finner skärfläckor och andra vadare. Avslutning med fika i Skanör hamn vid 12 tiden. Guidningen är gratis och arrangeras av Falsterbo Fågelstation och Vellinge kommun. Guide är P-G Bentz.

Man kan boka specialguidningar inne i fyrträdgården. Större eller mindre grupper. Gå in på falsterbo@skof.se eller tel 040-47 37 03 för närmare upplysningar.

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse
Ingemar H. Johansson
Christian Kindblad
Eila Mårtensson
Bertil Björck
Rune Bengtsson
Thomas Törnqvist

Redaktör
Christian Kindblad, *chk*
christian.kindblad@telia.com

Ansvarig utgivare
Ingemar H. Johansson, *ihj*
calluna@tele2.se

Grafisk form
Christian Kindblad

Tryck
Holmbergs, Malmö

Adress
Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida
www.calluna.nu

Medlemsskap
Sätt in 150 kr på vårt konto
plusgiro 250862-0

Tidningen utkommer
med 3-4 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Skollovskolonierna
på Ljungen
av Ingemar H Johansson
130 kr.

Falsterbohus
–med tårna i sanden och
klackarna i taket
180 kr

Kämpinge
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
170 kr.

På Ljungen
nummer 1-25
samlade i bokform
180 kr.

På Ljungen
nummer 26-40
samlade i bokform
180 kr.

Skanör och
Falsterbos historia
från A till Ö
av Christer Melin
95 kr.

Fru Kungen
Drottning Margareta I
av Marie Sjögren
70 kr.

Posten i Skanör
och Falsterbo
av Lars Dufberg
80 kr.

Från Sillabör
till Snabbköp
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
160 kr. Nu 100 kr.

Tåget har gått!
av Christian Kindblad
50 kr.

Historier från
Skanör
av Anders Carlsten
130 kr.

Stinsen i
Falsterbo
av Stig Mårtensson
125 kr.

Resande över
Ljungen
av Christian Kindblad
90 kr.

Ett stycke
kanalhistoria
av Sven Lundström m.fl.
50 kr.

Höllviken
– bilder och minnen
från förr
125 kr.